

บทที่ 1

บทนำ

ที่มาและความสำคัญของปัญหา

เป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่าในปัจจุบันนี้มีเด็กจำนวนไม่น้อย โดยเฉพาะจากครอบครัวเกษตรกรในชนบทที่ต้องถูกผลักดันให้จากบ้าน จากพ่อแม่ เดินทางเข้าสู่ตลาดแรงงานในเมือง ทั้ง ๆ ที่เด็กเหล่านี้ยังอยู่ในวัยเรียน และไม่มีความพร้อมทุกด้านที่จะประกอบอาชีพ เด็กส่วนใหญ่จะต้องพบกับปัญหาการใช้แรงงานเด็กที่ไม่เหมาะสมไม่เป็นธรรมนานปีการ ดังที่มีข่าวคราวการใช้แรงงานเด็กที่ไม่เหมาะสมเผยแพร่ผ่านสื่อมวลชนเป็นครั้งคราวอย่างต่อเนื่องมาโดยตลอดตั้งแต่ปีพ.ศ. 2522 เป็นต้นมา

แรงงานเด็กที่เข้ามาทำงานในเมืองจะมาจากทุกภาค โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากภาคตะวันออกเฉียงเหนือซึ่งมีอัตราสูงถึง 91.5 % (โครงการแรงงานเด็กมูลนิธิเพื่อการพัฒนาเด็ก 2534 : 3) สาเหตุสำคัญที่ผลักดันให้มีการส่งเด็กเข้ามาทำงานในเมืองมาก ก็เนื่องมาจาก

1. ปัญหาเศรษฐกิจต่อประเทศและความยากจนของครอบครัวเด็ก

จากการที่ประเทศไทยเป็นประเทศเกษตรกรรม ประชาชนส่วนใหญ่ประมาณร้อยละ 85 ของประเทศไทยมีอาชีพทำการเกษตร นโยบายการพัฒนาประเทศไทยในช่วงแผนพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจ ฉบับที่ 1 - 9 มุ่งส่งเสริมอุตสาหกรรมเป็นหลัก และเดียวกับการกวดราคาผลผลิตทางการเกษตรและการลงทุนภาคการเกษตรนั้น รัฐบาลให้การช่วยเหลือระดับที่ต่ำกว่าภาคอุตสาหกรรมมาก เกษตรกรถูกปล่อยให้ดำเนินการบนที่ดินขนาดเล็ก ขาดปัจจัยเรื่องเงินทุน และขาดการพัฒนาที่ดิน ส่วนผลผลิตทางการเกษตร

ในแต่ละปีได้ผลไม่แน่นอน เนื่องจากการเพาะปลูกยังต้องอาศัยธรรมชาติเป็นหลัก ทำให้เกษตรกรมีรายได้น้อย ไม่พอกับรายจ่ายต้องกู้ยืมเงินมาเลี้ยงชีพและเพื่อการผลิตในฤดูต่อไป ซึ่งเมื่อพิจารณาเปรียบเทียบกับรายจ่ายโดยเฉลี่ยต่อปีของครัวเรือน พบว่าครัวเรือนในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล จะมีรายได้น้อยกว่ารายจ่ายโดยเฉลี่ยร้อยละ 5.2 ส่วนครัวเรือนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคใต้ ภาคกลางและภาคเหนือ จะมีรายจ่ายสูงกว่ารายได้ ร้อยละ 10.5, 6.3, 4.3, และ 4.2 ตามลำดับ (สำนักงานสถิติแห่งชาติ 2529 : 29 - 30) นั้นย่อมหมายความว่า กลุ่มเกษตรกรในชนบทภาคตะวันออกเฉียงเหนือจะตกอยู่ในกลุ่มคนยากจนที่สุด ซึ่งเป็นการสอดคล้องกับสภาพแรงงานเด็กซึ่งส่วนใหญ่มาจากภาคดังกล่าวเนื่องด้วยเหตุแห่งความยากจน โดยเฉพาะจากจังหวัดบุรีรัมย์ ศรีสะเกษ สุรินทร์ อุบลราชธานี อุดรธานี หนองคาย และร้อยเอ็ด ฯลฯ

นอกจากนี้เกษตรกรยังขาดการต่อรองสินค้าทางการเกษตร โดยเฉพาะ "ข้าว" ถูกกำหนดราคาโดยพ่อค้าคนกลาง ในทางกลับกันตลาดสินค้าอุปโภคและบริโภคตลอดจนปัจจัยการผลิตล้วนถูกผู้ขายกำหนดราคาและมีแนวโน้มสูงขึ้นเรื่อย ๆ ต่างกับพืชผลของเกษตรกรที่คงที่และมีแนวโน้มต่ำลง ครอบครัวเกษตรกรร้อยละ 80 เป็นหนี้โดยเฉลี่ยครอบครัวละ 4,000 บาท กลุ่มเกษตรกรที่มีสภาพความอดอยาก และมีหนี้สินมากมายจึงดิ้นรนที่จะมาขายแรงงานในเมือง และยอมที่จะให้ลูกหลานของตนเข้ามาขายแรงงานในเมืองเพื่อหารายได้แก่ครอบครัว

2. ระบบการศึกษาภาคบังคับยังไม่มีการที่ได้ผลแน่นอน

หลักสูตรไม่เอื้ออำนวยให้ผู้จบการศึกษามีคุณสมบัติพอที่จะเป็นกำลังแรงงานที่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร และระบบการศึกษายังไม่เข้มงวด ทำให้แรงงานเด็กบางส่วนหลบเลี่ยงที่จะเรียนต่อ และเข้ามาหางานทำในระบบอุตสาหกรรม

จากข้อมูลของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ พบว่า ในปี 2531 เด็กที่มีอายุ 4 - 14 ปี ที่อยู่นอกระบบโรงเรียน มีจำนวนถึง 3,027,419 คน หรือคิด

เป็นร้อยละ 66.99 % ของอายุกลุ่มนี้ ที่ต้องออกมาทำงานเพราะความยากจนและพ่อ
แม่ต้องการให้เด็กช่วยทำงาน เด็กส่วนใหญ่จะถูกผลักดันให้เข้าสู่ตลาดแรงงานในลักษณะ
เป็นแรงงานไร้ฝีมือ เมื่อรวมทั้งเด็กที่จบการศึกษาภาคบังคับอีกส่วนหนึ่งที่ไม่มีโอกาสจะ
เรียนต่อ ไม่มีทางจะทำมาหากินในหมู่บ้านของตน ก็จะเป็นจำนวนมหาศาล

3. ความด้อยการศึกษาและความไม่รู้

ความด้อยการศึกษาและความไม่รู้ชาวสารที่เที่ยงตรงและทันต่อเหตุการณ์ ทำ
ให้คนชนบทล้าหลังและอ่อนแอทางความคิด เป็นเหตุให้ถูกหลอกลวง ฉ้อฉล ถูกเอาเปรียบ
เปรียบ และถูกครอบงำได้ง่าย ความเป็นอยู่ตามสังคมเดิมเริ่มเปลี่ยนไปด้วยกระแส
แล้ววัฒนธรรมจากภายนอกที่ผ่านมาจากสื่อมวลชน ทั้งจากละครวิทยุ ภาพยนตร์จากโทรทัศน์
ประกอบกับคำบอกกล่าวของคนที่เคยไปทำงานมาแล้ว ซึ่งมักจะเล่าเฉพาะส่วนที่ดี เช่น มี
ความเจริญมากมาย คำคิดคิดตื่นสว่างไสวด้วยไฟฟ้า ส่วนที่ไม่ดีที่ได้พบมักจะไม่มีใครพูดถึง
และเมื่อกลับมาเยี่ยมบ้านก็มักจะแต่งตัวทันสมัยตามแฟชั่น มีเครื่องประดับมากมาย สิ่ง
เหล่านี้ได้สร้างความฝันแก่ชาวชนบท จากชีวิตที่เรียบง่าย เอื้อเฟื้อซึ่งกันและกัน พึ่งตน
เองได้จึงแปรสภาพเป็นฟุ่มเฟือย แข่งขันและเห็นแก่ตัวมากขึ้น คนชนบทพากันชื่นชมและ
ใฝ่ฝันในวิถีชีวิตแบบคนเมือง ซึ่งมีสิ่งอำนวยความสะดวกครบครัน และสวยงามกว่า นอก
จากนั้นภาพของโรงงานอุตสาหกรรมต่าง ๆ ที่สื่อมวลชนเสนอ มักจะเป็นภาพของโรงงานที่
ใช้เครื่องจักรทันสมัย สภาพการทำงานมองดูเป็นงานสบายเป็นงานง่าย ๆ สำหรับผู้ที่จะทำ
ฉะนั้นเมื่อมีนายหน้ามาชักชวนไปทำงานในเมือง หรือเห็นช่องทางที่จะได้ทำงานในเมือง
พ่อแม่จึงรับส่งลูกหลานออกไปทำงานอย่างไม่รู้ลึกลับวันแล้วและเด็กก็พอใจที่จะได้ไป โดย
เฉพาะเด็กที่มีอายุต่ำกว่า 15 ปี ซึ่งยังไม่เข้าใจถึงสาเหตุที่ทำให้ตนต้องออกจากบ้านไป
ขายแรงงาน หากแต่คิดว่า เป็นการได้ไปชมแสงสีเมืองกรุงเทพฯ ผู้คนอยู่กันสบายและได้
แต่งตัวสวย ๆ เท่านั้น

4. ความต้องการแรงงานในภาคอุตสาหกรรม

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เกือบทุกฉบับได้เน้นหนักที่การส่งเสริมการลงทุน (ด้านอุตสาหกรรม) จากต่างประเทศ มีการพัฒนาอุตสาหกรรมโดยสนับสนุนและเปิดโอกาสให้เอกชนประกอบธุรกิจอย่างเต็มที่ ทำให้กรุงเทพฯ และตามเมืองใหญ่ขยายตัวทางด้านวัตถุ และต้องการแรงงานรับจ้างจากหมู่บ้านสำหรับเขตกรุงเทพฯ มีโรงงานขนาดเล็ก ประเภทโรงงานเดือนไม้ต่ำกว่า 5,000 แห่ง ซึ่งกิจการเหล่านี้ต้องการลดต้นทุนการผลิตจึงนิยมใช้แรงงานเด็ก เพราะค่าแรงเด็กราคาถูก การควบคุมทำได้ง่ายและเด็กไม่ค่อยหนี และนายจ้างจะเลือกแรงงานเด็กผู้หญิงมากกว่าชาย เพราะเรียบร้อยกว่า

5. นายหน้าหรือสำนักงานเอกชนชักชวน

โดยการพูดจาวานล่อมให้พ่อแม่หรือผู้ปกครองของเด็กกับการส่งบุตรหลานของตนเข้ามาทำงานในโรงงาน ประกอบกับปัญหาทางเศรษฐกิจและปัญหาอื่นในครอบครัวของเด็ก ทำให้พ่อแม่อยู่ในภาวะจำยอมที่จะให้เด็กมาขายแรงงานในเมือง

6. ทศนคติของพ่อแม่

มีพ่อแม่หรือผู้ปกครองจำนวนไม่น้อยที่ไม่ได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของการศึกษานอกเหนือจากการศึกษาภาคบังคับ ถึงแม้ว่าจะมีเงินเพียงพอที่จะส่งเด็กให้เรียนต่อในระดับสูงต่อไปได้ แต่พ่อแม่ก็มักกลัวว่าจะเสียเวลาในการส่งเสียให้เรียนต่อ สู้ออกมาหางานทำที่มีรายได้เป็นตัวเงินเห็นได้ชัด และมีผลเร็วจะดีกว่าการส่งให้เรียนหนังสือซึ่งจะให้ผลในระยะยาว ดังนั้นจึงนิยมส่งเด็กเข้ามาหางานทำ

จากสาเหตุที่กล่าวมาแล้วข้างต้น จะเห็นว่าปัจจัยหลายประการที่ผลักดันให้เด็กต้องเข้ามาขายแรงงาน โดยเฉพาะพ่อแม่เป็นกลุ่มที่มีบทบาทสำคัญ ทั้งเป็นผู้ผลักดันหรือเห็นยั้งไม่ให้เด็กเข้ามาขายแรงงาน

แรงงานเด็กที่ถูกส่งเข้ามาทำงานในเมืองไม่ว่าจะด้วยวิธีการใดในทุกวันนี้ จะถูกนำมาใช้มากในวงการอุตสาหกรรมต่าง ๆ จากการสำรวจของสถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อปี 2533 พบว่า มีอัตราส่วนของแรงงานเด็กที่เข้ามาทำงานอยู่ในภาคอุตสาหกรรมในสัดส่วนที่สูงถึง 94.4 % โดยแรงงานเด็กเหล่านี้ส่วนใหญ่ (62.3 %) เป็นกลุ่มที่มีอายุระหว่าง 13 - 15 ปี โรงงานประเภทต่าง ๆ ที่นิยมใช้แรงงานเด็ก ได้แก่

ประเภท	จำนวน/โรงงาน
1. การผลิตอาหาร เครื่องดื่มและยาสูบ (ได้แก่ โรงงานแกะกุ้ง ทำลูกชิ้น กุนเชียง เส้นก๋วยเตี๋ยว ซ้ำไก่ น้ำปลา ผักดอง มะม่วงดอง มะขามเชื่อม ขนมหัง ขนมหั้ว กล้วยตาก - ขนมหั้วดิบ ทอผ้าและไอศกรีม)	28
2. การผลิตสิ่งทอ สิ่งถัก เครื่องแต่งกาย หนังสือพิมพ์ และ ผลิตภัณฑ์หนังสือพิมพ์ (ได้แก่ โรงงานทำกระเป๋าก้น เข็มขัด รองเท้า ปั่นด้าย ทอผ้า ตัดเย็บและฟอกย้อม)	24
3. การผลิตไม้และผลิตภัณฑ์จากไม้ รวมทั้งเครื่องเรือน (ได้แก่ โรงงานกระจก กรอบรูป)	2
4. การผลิตกระดาษและผลิตภัณฑ์กระดาษ การพิมพ์ และ การพิมพ์โฆษณา (ได้แก่ โรงงานทำกล่อง ถ้วย กระดาษเงิน - ทอง โรงพิมพ์ทำสกรีน)	6
5. การผลิตเคมีภัณฑ์และผลิตภัณฑ์เคมี น้ำมันปิโตรเลียม ถ่านหิน ยางและพลาสติก (ได้แก่ โรงงานบดเม็ดพลาสติก ทำขงเล่น ทำหลอดกาแก๊ว ไม้แขวนเสื้อ)	12
6. อุตสาหกรรมโลหะขั้นมูลฐาน (ได้แก่ โรงงานเครื่องเหล็ก โรงกลึง)	4
7. อุตสาหกรรมผลิตอื่น ๆ (ได้แก่ โรงงานเจียรไนพลอย ทำสร้อยทอง แผ่นทองคำเปลว ดอกไม้ประดิษฐ์)	5

(ที่มา : โครงการแรงงานเด็ก มลนิธิเพื่อการพัฒนาเด็ก 2534 : 7)

สภาพของเด็กที่เข้ามาทำงานในโรงงานเหล่านี้ส่วนใหญ่ต้องทำงานหนักวันละ 10 - 12 ชั่วโมง มีเวลาพักในการรับประทานอาหารที่ไม่แน่นอนขึ้นอยู่กับปริมาณของงานที่ทำวันหยุดจะได้หยุดอย่างมากสัปดาห์ละ 1 วัน บางที่ทำงานติดต่อกันสองสัปดาห์แล้วหยุด 1 วัน บางช่วงเวลา เช่น ช่วงก่อนตรุษจีนหรือใกล้เปิดเทอม ชั่วโมงการทำงานจะเพิ่มมากขึ้น และไม่มีวันหยุด เงินเดือนค่าจ้างที่ได้รับเด็กจะมีรายได้น้อย และนายจ้างมักจะคิดเป็นรายชิ้น เช่น หนัก้านดอกไม้ ตกประมาณร้อยละ 2 บาท ตัดกระดุมร้อยละ 1 บาท ฯลฯ ที่ทำเช่นนี้เพื่อเป็นการบังคับให้เด็กต้องตั้งใจทำงาน เพื่อให้ได้รายได้ตามสมควร ส่วนการจ้างเป็นรายวันตกวันละ 30 - 70 บาท ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับลักษณะของงานและฝีมือของเด็ก รายได้ต่ำสุดที่พบว่ามีอยู่ คือ เดือนละ 400 บาท แต่เฉลี่ยโดยทั่วไปจะตกประมาณ 600 - 800 บาทต่อเดือน ไม่รวมค่าอาหารและที่พัก สำหรับการจ้างรายปีก็ยังคงมีอยู่ และจะใช้กับกรณีเด็กเล็กที่คิดว่าหนีไปไหนไม่ได้ นอกจากค่าจ้างแล้วโดยปกติเด็กควรจะได้รับค่าล่วงเวลาในกรณีที่ทำงานเกินเวลาทำงานตามปกติ แต่ในการทำงานของแรงงานเด็กนายจ้างมักจะไม่จ่ายค่าล่วงเวลา แม้ว่าจะมีการบังคับให้เด็กต้องทำงานเกินเวลาก็ตาม (ศรีสว่าง นั้ววงศ์แพทย์, 2533 : 259 - 260)

เกี่ยวกับการจัดสวัสดิการ เท่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบันเริ่มมีนายจ้างบางส่วนไม่จัดหาอาหารให้ โดยเพิ่มเงินเดือนขั้นต้นให้เป็น 1,100 - 1,500 บาท (ซึ่งยังคงเป็นค่าจ้างที่ต่ำกว่าที่กฎหมายกำหนด คือ 1,980 บาทต่อเดือน) การที่เด็กต้องซื้ออาหารกินเองภายในวงเงินที่จำกัดเช่นนี้ ย่อมจะไม่ได้รับประทานอาหารที่มีคุณภาพ และมีปริมาณเพียงพอต่อความต้องการของร่างกายของเด็ก นอกจากนี้ สภาพของที่อยู่อาศัยที่นายจ้างจัดให้หนักก็แออัดยัดเยียดไม่ถูกสุขลักษณะ และจะปะปนอยู่กับสถานประกอบการที่เลอะเทอะสกปรกนั่นเอง

นอกจากเด็กจะถูกเอารัดเอาเปรียบจากนายจ้างในด้านค่าจ้าง และชั่วโมงการทำงานแล้ว เด็กส่วนใหญ่ยังถูกนายจ้างบังคับให้ทำงานหนักเกินกำลังที่เด็กจะทนได้ บางกรณีก็ถูกล่อลวงให้ไปประกอบอาชีพที่ไม่เหมาะสม หรือแม้แต่ถูกข่มขืนในกรณีที่

เด็กหญิง ถูกกักขังไม่ให้ติดต่อกับพ่อแม่ ถูกทารุณทุบตีตั้งข่าวที่ปรากฏตามสื่อมวลชนต่าง ๆ อยู่เสมอ

จากสภาพการใช้แรงงานเด็กดังกล่าวมาแล้วข้างต้น จะว่าเด็กจะต้องรับผิดชอบทำงานเต็มเวลา ต้องรับภาระอย่างผู้ใหญ่ในขณะที่ร่างกายยังไม่เจริญเติบโตเพียงย่อมจะก่อให้เกิดผลกระทบต่อตัวเด็กเอง และต่อเศรษฐกิจและสังคมโดยรวมอีกด้วย โดย

ผลกระทบต่อเด็ก

การเข้าทำงานของเด็ก และการที่เด็กต้องทำงานวันละไม่ต่ำกว่า 8 ชั่วโมง ย่อมตัดโอกาสสำหรับเด็กที่จะได้รับการศึกษาและสิ่งเพิลิตเพิลินบันเทิงใจอื่น ๆ ซึ่งมีผลเสียต่อพัฒนาการทางจิตใจ และการทำงานก่อนวัยอันสมควร ตลอดจนสภาพการทำงานของเด็กในโรงงานอุตสาหกรรมซึ่งบางแห่งถูกนายจ้างเอาเปรียบในเรื่องต่าง ๆ เช่น เวลาทำงานต้องทำงานไม่ต่ำกว่า 8 ชั่วโมงต่อวัน ในขณะที่ได้รับค่าจ้างต่ำ อาหารไม่มีคุณภาพ ลักษณะงานซ้ำซากจำเจภายในโรงงานที่คับแคบ อับทึบ ฯลฯ เด็กต้องคร่ำเคร่งอยู่กับงานที่อาศัยเพียงความชำนาญอย่างเดียว เช่น การห่อลูกกวาด เด็กจะต้องเร่งทำงานให้ได้เร็วที่สุดเพื่อให้ได้งานมากที่สุด เพราะนายจ้างให้ค่าจ้างเป็นรายชิ้น เป็นต้น ทำให้สมองไม่ได้รับการฝึกฝน ไม่มีโอกาสได้พบปะกับโลกภายนอก สติปัญญาอาจจะเสื่อมลง และทำให้พัฒนาการทางด้านร่างกายชะงักงันได้ ดังนั้น สภาพแวดล้อมของการทำงานจึงมีอิทธิพลที่สำคัญต่อการเจริญเติบโต และพัฒนาการของเด็กในช่วงวัยดังกล่าวแล้ว

ผลกระทบต่อเศรษฐกิจและสังคม

สภาพแรงงานเด็กในส่วนที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจและสังคมของชาตินั้น อาจจำแนกได้ดังนี้

1. การทำงานของเด็กทำให้เกิดภาวะว่างงานในแรงงานผู้ใหญ่ เพราะ นายจ้างนิยมจ้างเด็กมากกว่า เนื่องจากค่าจ้างถูก แรงงานเด็กจึงเข้าไปทำงานทดแทน แรงงานผู้ใหญ่ บางส่วนทำให้มีผลต่อเศรษฐกิจ ของครอบครัวและของชาติ กล่าวคือ เมื่อ แรงงานผู้ใหญ่ว่างลง เด็กเข้าทำงานแทนย่อมได้รับค่าจ้างถูกกว่าผู้ใหญ่ จึงไม่ได้เป็นการเพิ่มพูนรายได้ของครอบครัว อย่างที่พ่อแม่ของเด็กบางคนเข้าใจ ภาวะว่างงานและ รายได้ของครอบครัวที่น้อยลงในขณะที่ภาวะค่าครองชีพสูงขึ้น จะก่อให้เกิดปัญหารายได้ และระดับความเป็นอยู่ของผู้มีรายได้น้อย และรายได้คงที่ให้ตกต่ำลงไปอีก ทำให้การ หมุนเวียนเงินตราภายในประเทศผิดเคื่องกระทบกระเทือนต่อเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ ของประเทศ

2. การหลั่งไหลเข้าสู่ตลาดแรงงานของเด็กเป็นสิ่งที่ทำให้โอกาสรับการศึกษาเพิ่มเติมของเด็กทั้งในภาคบังคับ หรือสายสามัญหรือสายอาชีพ ทั้งในและนอกระบบมีน้อย ลงหรือไม่มีเลยเพราะเด็กมุ่งที่จะทำงานหาเงินเลี้ยงชีพ และเมื่อเข้ามาทำงานตามโรง งานอุตสาหกรรมบางแห่งที่นายจ้างไม่เห็นประโยชน์ของการศึกษา เด็กต้องทำงานตลอดวัน ก็ยังทำให้เด็กหมดโอกาสที่จะเรียนหนังสือ ขณะที่ทำงานก็ถูกใช้งานอย่างทารุณ ทำให้เด็ก เติบโตขึ้นกลายเป็นแรงงานที่ไม่มีคุณภาพ และการมีเด็กซึ่งเป็นอนาคตของชาติเป็นคนไร้ การศึกษา มีสุขภาพอนามัยไม่สมบูรณ์ย่อมทำให้การพัฒนาประเทศโดยส่วนรวมดำเนินไปด้วย ความยากลำบาก ไม่ว่าจะเป็นการพัฒนาทางการศึกษา วัฒนธรรม ศิลธรรม การปกครอง หรืออื่น ๆ ฯลฯ

3. การที่นายจ้างฝ่าฝืนกฎหมายคุ้มครองแรงงานเด็กเป็นสิ่งแสดงให้เห็นว่า การบังคับใช้กฎหมายยังไม่ได้ผล เมื่อกฎหมายแรงงานซึ่งเป็นกลไกควบคุมสังคมของรัฐ ถูกละเมิด หรือหลีกเลี่ยงโดยนายจ้างบางราย ย่อมทำให้ระบบควบคุมสังคมขาดความ เชื่อถือจากสมาชิกในสังคม และขาดความเคารพยำเกรงจากบรรดานายจ้างด้วย อีกทั้งเป็น การเปิดโอกาสให้มีการเอาเปรียบกันในสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับเด็กผู้อ่อน แวกว่า ซึ่งต้องเติบโตขึ้นมารับภาระของชาติในอนาคต

4. การใช้แรงงานเด็กมีผลต่อความปลอดภัยของสมาชิกในสังคม เพราะการใช้แรงงานเด็กทำให้เกิดอาชีพใหม่ขึ้น คือ เป็นนายหน้าจัดหาเด็กให้กับโรงงานหรือสถานบริการอื่น ๆ ที่ต้องการ หากแรงงานเด็กเป็นที่นิยมมากขึ้นอาจก่อให้เกิดการลักพาเด็กไปขายแก่สำนักจัดหางานหรือโรงงานได้ เด็กจะกลายเป็นสินค้าที่ถูกขายต่อกันเป็นทอด ๆ

5. สภาพการทำงานที่ไม่ดี มีผลต่อความเป็นอยู่ของเด็กและครอบครัว เพราะสภาพการใช้แรงงานดังกล่าวทำให้เด็กถูกจ้างขาดโอกาสที่จะปรับปรุงตนเอง และยกระดับฐานะครอบครัวให้ดีขึ้นเท่าเทียมคนอื่น ๆ ในสังคม ดังนั้นจึงพบว่า ความยากจนมักเกิดขึ้นอยู่ทั่วไปในระดับผู้ใช้แรงงานไร้ฝีมือ

6. การพัฒนาอุตสาหกรรมเป็นไปได้ช้า เพราะเด็กผู้ใช้แรงงานมีสภาพการครองชีวิตต่ำ รายได้น้อย อาศัยงานที่ทำหาเลี้ยงชีพ ไม่มีโอกาสหางานที่ดีกว่าทำ เพราะขาดฝีมือ และไม่มีการศึกษา เติบโตขึ้นเป็นแรงงานที่ไร้ฝีมือ

จากปัญหาเกี่ยวกับการใช้แรงงานเด็กที่กล่าวมาแล้วข้างต้น จะเห็นได้ว่าการใช้แรงงานเด็กเป็นปัญหาที่มีบทบาทมากในสังคมปัจจุบันที่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสังคมในวงกว้าง รัฐบาลได้เร่งหามาตรการในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวโดยวิธีการกักกฎหมายเพื่อให้มีบทลงโทษที่รุนแรงขึ้นซึ่งเป็นเพียงการแก้ไขปัญหที่ปลายเหตุ และมักจะไม่ได้ผลเท่าที่ควร เนื่องจากผู้กระทำความผิดมักจะอาศัยช่องโหว่ของกฎหมายเพื่อหลีกเลี่ยงความผิดที่จะเกิดขึ้น หรือเพื่อให้โทษที่จะได้รับน้อยลง ดังนั้นจึงควรมองหามาตรการอื่นเพื่อช่วยในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว ในการหามาตรการในการแก้ไขปัญหานั้นควรจะได้มีการศึกษาถึงสาเหตุที่ทำให้เกิดมีการส่งเด็กเข้ามาทำงานด้วย ซึ่งสาเหตุที่กล่าวมาแล้วจะเห็นได้ว่าเป็นปัจจัยทางเศรษฐกิจในเรื่องของความยากจนเป็นเพียงปัจจัยที่มีส่วนผลักดันให้ส่งเด็กเข้ามาทำงานในเมืองเท่านั้น แต่โดยแท้จริงแล้วยังมีปัจจัยอื่นที่มีส่วนดึงดูดให้แรงงานเหล่านี้เดินทางเข้ามาหางานทำ จากการที่การสื่อสารและการคมนาคมขนส่งก้าวหน้าขึ้น

มาก ทำให้ความเจริญต่าง ๆ หลังไหลเข้าสู่ชนบทอย่างมากภายในเวลาอันรวดเร็ว ชาวชนบทได้มีโอกาสสัมผัสกับสังคมภายนอกมากขึ้น ทั้งจากการเปิดรับข่าวสารจากสื่อมวลชนต่าง ๆ จากคำบอกเล่าของคนในชุมชนที่ได้ออกมาสัมผัสกับสังคมภายนอก และจากการที่มีคนจากสังคมภายนอกเดินทางเข้าไปในหมู่บ้าน ข่าวสารต่าง ๆ ที่ได้รับไม่ว่าจะโดยการได้เห็น ได้ยิน ได้ฟังหรือได้สัมผัส น่าจะมีอิทธิพลต่อแนวความคิดของชาวชนบทบ้าง ดังจะเห็นได้จากการที่ชาวชนบทได้เปลี่ยนวิถีการดำเนินชีวิตจากชีวิตที่เรียบง่าย เอื้อเอื้อซึ่งกันและกัน กลายเป็นสังคมที่มุ่งเพื่อย ลุ่มหลงในวัตถุนิยม ชาวชนบทส่วนใหญ่คือโอกาสในเรื่องของการศึกษาทำให้คิดว่าเรื่องราวต่าง ๆ หรือภาพที่เห็นนั้นเป็นเรื่องจริง ชาวชนบทจึงใฝ่ฝันที่จะเข้ามาหาความเจริญในเมือง ดังนั้นจะเห็นว่าข่าวสารที่ได้รับนั้นน่าจะเป็นปัจจัยดึงดูดที่สำคัญที่ทำให้เด็กเดินทางเข้ามาหางานทำในเมืองตลอดเวลา ถึงแม้ว่าจะมีข่าวเกี่ยวกับการใช้แรงงานเด็กอย่างไม่เป็นธรรมเผยแพร่ผ่านสื่อมวลชนมาโดยตลอด ผู้วิจัยจึงมุ่งหวังจะศึกษาเรื่องดังกล่าว เพื่อจะได้รู้ว่าปัจจัยทางด้านการศึกษาเหล่านี้มีผลต่อการส่งเด็กเข้ามาทำงานในเมืองบ้างหรือไม่ พ่อแม่ที่ส่งลูกเข้ามาทำงานในเมือง มีวิธีการแสวงหาข่าวสารอย่างไร และลักษณะของข่าวสารเป็นอย่างไร รวมทั้งมีการรับรู้ถึงข่าวสารที่ได้รับอย่างไร

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาการเปิดรับข่าวสารทั่วไปของประชาชนในจังหวัดสุรินทร์
2. เพื่อศึกษาการแสวงหาข่าวสารเกี่ยวกับสภาพการทำงานของเด็กที่เข้ามาทำงานในเมือง
3. เพื่อศึกษาถึงการรับรู้เกี่ยวกับสภาพการทำงาน และสภาพความเป็นอยู่ในเมือง
4. เพื่อศึกษาถึงการตัดสินใจเข้าสู่ตลาดแรงงานเด็ก

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้จะมุ่งศึกษาเฉพาะกลุ่มผู้ปกครองที่อาศัยอยู่ในเขตสุขภาพในจังหวัดสุรินทร์ ซึ่งมีบทบาทในการตัดสินใจส่งเด็กที่มีอายุ 15 ปีหรือน้อยกว่าเข้ามาทำงานในเมือง เนื่องจากจังหวัดสุรินทร์เป็นหนึ่งในห้าจังหวัดทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่มีจำนวนแรงงานเด็กที่อพยพเข้ามาทำงานในเมืองเป็นจำนวนมาก (ข้อมูลจากการศึกษาสถานภาพและนโยบายเกี่ยวกับเด็กและเยาวชนด้วยโอกาส ของสถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยเมื่อปี 2533) และเนื่องจากประชาชนในจังหวัดสุรินทร์มีโอกาที่จะเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับแรงงานเด็กได้จากสื่อทุกประเภท ทั้งสื่อมวลชน สื่อบุคคล และสื่อของหน่วยงานอย่างน้อยก็จากมูลนิธิเพื่อการพัฒนาเด็กนำไปเผยแพร่ (ข้อมูลจากโครงการแรงงานเด็ก มูลนิธิเพื่อการพัฒนาเด็ก)

นิยามศัพท์

- การเปิดรับข่าวสาร หมายถึง - การเปิดรับข่าวสารทั่วไปจากสื่อมวลชน ซึ่งในที่นี้จะศึกษาถึงจำนวนผู้เปิดรับ ความถี่ในการเปิดรับ รายชื่อสถานีวิทยุ โทรทัศน์ หรืออนสพ. ที่ฟัง ดู และอ่านเป็นประจำ ประเภทของรายการหรือเนื้อหาที่ติดตาม
- การเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับสถานการณ์การทำงานของเด็กที่เข้ามาทำงานในเมือง ซึ่งในที่นี้จะศึกษาจำนวนผู้ที่เคยเปิดรับ ความถี่ในการเปิดรับ และแหล่งข่าวสารที่เปิดรับ

การรับรู้ หมายถึง การรับรู้เกี่ยวกับสถานการณ์การทำงาน และสถานภาพความเป็นอยู่ในเมือง ภายหลังจากการเปิดรับข่าวสาร ซึ่งในที่นี้จะทำการศึกษารับรู้เกี่ยวกับสถานการณ์การทำงานในเมือง ซึ่งประกอบด้วยกรรับรู้เกี่ยวกับ

- สภาพของงานที่ทำ
- รายได้ค่าตอบแทนจากการทำงาน
- อันตรายจากการทำงาน
- การเอาโรคเอาเปรียบของนายจ้าง
- สภาพของที่พัก
- การทารุณเด็กที่เข้ามาทำงานในเมือง
- สภาพของโรงงาน

ส่วนการรับรู้เกี่ยวกับสภาพความเป็นอยู่ในเมือง ประกอบด้วย
 ด้วยการรับรู้เกี่ยวกับ

- ค่าใช้จ่ายในเมือง
- สภาพของเมือง
- อันตรายที่อาจพบในเมือง

<u>แหล่งข่าวสาร</u>	หมายถึง	สื่อที่ให้ข่าวสารแก่ประชาชน	ซึ่งในการศึกษาครั้งนี้
		ประกอบด้วย	
		- แหล่งข่าวสารจากสื่อมวลชน หมายถึง ข่าวสารทุกประเภทที่นำเสนอทางนสพ. วิทยุ หรือโทรทัศน์ โดยไม่คำนึงถึงหน่วยงานที่ผลิต	
		- แหล่งข่าวสารจากสื่อบุคคล หมายถึง การสื่อสารในลักษณะบุคคลต่อบุคคล ในที่นี้ได้แก่ คนในครอบครัว เพื่อนบ้าน ญาติ คนในหมู่บ้าน ครู ตำรวจ	
		- แหล่งข่าวสารจากมูลนิธิหรือหน่วยงานที่เข้าไปเผยแพร่ข่าวสารเกี่ยวกับแรงงานเด็กในหมู่บ้านโดยตรง ได้แก่ มูลนิธิเพื่อการพัฒนาเด็ก กรป. กลาง รนช. ตำรวจ หน่วยปฏิบัติการพิเศษ มูลนิธิคริสเตียน	
		- ประสบการณ์ของตนเอง	

แรงงานเด็ก หมายถึง แรงงานของเด็กที่มีอายุ 15 ปี หรือน้อยกว่า ที่เข้ามาทำงานในภาคอุตสาหกรรม พาณิชยกรรม และการบริการในเมือง

การตัดสินใจเข้าสู่ตลาดแรงงานเด็ก หมายถึง การศึกษาในเรื่องที่เกี่ยวกับ

- เหตุผลในการส่งเด็กเข้ามาทำงาน
- ความต้องการของเด็กในการเข้ามาทำงาน
- ความคิดเห็นต่อการทำงานในเมือง

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

การศึกษาครั้งนี้ เป็นการศึกษาปัจจัยอีกด้านหนึ่งที่มีผลต่อการส่งเด็กเข้ามาทำงานในเมืองที่นอกเหนือจากปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมซึ่งมีผู้อื่นได้ศึกษาไว้มากมายแล้ว ดังนั้นผลที่ได้จากการศึกษา ผู้วิจัยคาดว่าจะจะเป็นประโยชน์สำหรับรัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับด้านแรงงานเด็กในการที่จะมีข้อมูลกว้างขวางยิ่งขึ้น เพื่อใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานประกอบการพิจารณาหามาตรการแก้ไขปัญหาที่เหมาะสม และสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงมากขึ้น